

OTEL İŞLETMELERİNDE -YÖNETİME SAĞLADIKLARI KATKILAR AÇISINDAN- İÇ RAPORLAR

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ALTINÖZ (*)

GİRİŞ

Muhasebe bilgi sistemi, tarihsel görevin gerektirdiği bütün işlemleri, her hesap döneminin sonunda tamamlar. Dönem sonuçları ve işletmenin finansal durumundaki son gelişmelerden, işletmeyle ilgilenen kişi ve kurumlar yararlanırlar (1).

Dönem sonuçları olarak ele alınan finansal tablolardan; gelir tablosu, bilanço, öz kaynak değişiklikleri tablosu, çalışma sermayesi tablosu, nakit akım tablosu, fon akım tablosu ve dağıtılmamış kârlar tablosu bilinmektedir. Ancak söz konusu finansal tabloların dışında, işletme içi değerlendirmelerin yapıldığı, dönem içi finansal tablolardan da yararlanılmaktadır.

Dönem içi finansal tablolar, otel muhasebesinin amaçları için de kullanılan, önemli finansal tablolardır.

Otel muhasebesinin sonuçları açısından dönem içi finansal tablolar, dönem sonuçlarının önceden belirlenmeye çalışılmasında, otel işletmelerinde sahiplik ilkesi esas ve franchising sistemi açısından da önem taşımaktadır. Dönem içindeki muhasebe işlemleri ve sonuçlarının, dönem sonunu beklemeden ilgililere iletilmesine yarayan dönem içi finansal tablolar; kısa zaman aralıklarıyla bilgi veren ve dönem sonu finansal tablolarının daha fazla anlam kazanmasını sağlayan iç raporlardır (2).

1. OTEL İŞLETMELERİNDE İÇ RAPORLARIN ÖNEMİ

İç raporlar, işletmedeki yönetim kademelerinin bilgi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yönelik düzenlenen ve bu niteliğiyle yalnızca işletme içinde kullanılması sözkonusu olan, finansal raporlar ve maliyet raporları olarak da bir belirlemenin yapılmasıyla konunun önemini ortaya koymaktadır (3).

(*) Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Öğretim Üyesi.

(1) Ömer Lalık, *Envanter*, Bilim Yayınları, Ankara, 1986, s. 283.

(2) Nalân Akdoğan, Nejat Tenker, *Finansal Tablolar ve Analizi*, 3. Baskı G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara, 1988, s. 261.

(3) Göksel Yücel, *İşletmelerde İç Raporlama Sistemi*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi - Muhasebe Enstitüsü Yayın No: 176/48, İstanbul 1986, s. 29.

Faaliyet kararlarının alınmasında oldukça faydalı olan ve finansal başarıları yansıtan raporlar, işletme bünyesindeki ihtiyaçlar için hazırlanmakta ve yöneticilere belirli bir süre içindeki gelişmelerin bir göstergesini sunmaktadır (4). Öte yandan, verilerin analizi ve yapılan yorumlar, raporları inceleyecek diğer kişilerin alacakları kararlar için de yararlı olmaktadır.

2. OTEL İŞLETMELERİNDE İÇ RAPORLARIN HAZIRLANMASINDA UYULMASI GEREKLİ İLKELER

Otel işletmelerinde iç raporların hazırlanmasında genel ilkelere uygunluk söz konusu ise de, aşağıda belirteceğimiz ilkelere uymak da gerekli olmaktadır (5):

- Maliyet dışındaki giderler ara dönemlere gelişigüzel dağıtılmamalıdır,

- Stok değerlendirme yöntemi olarak hangisi uygulanıyorsa, iç raporların hazırlanmasında da aynı yöntem kullanılmalıdır.

- Satış hasılatı, dönem sonunda bu hasılatın belirlenmesindeki ilkeler göz önünde tutularak saptanmalıdır,

- Mevsimlik olayların etkileri, dönem içi tablolarda açıkça belirtilmelidir,

- İç raporlar, dönem sonu finansal tablo hazırlanmasında uygulanan muhasebe ilkelerine göre hazırlanmalıdır.

3. OTEL İŞLETMELERİNDE HAZIRLANMASI ÖNERİLEN İÇ RAPORLAR

Otel işletmelerinde hazırlanması önerilen iç raporları şöylece belirtmemiz mümkündür:

- Odalar bölümü gelir-gider tablosu,
- Yiyecek ve içecek bölümü gelir-gider tablosu,
- Telefon bölümü gelir-gider tablosu,
- Garaj ve park yeri gelir-gider tablosu,
- Müşteri çamaşırhanesi gelir-gider tablosu,
- Diğer raporlar.

Yukarıda belirtilen raporların hazırlanmasında, gelir ve gider kalemlerinin kontrolünün sağlanması, iç kontrol açısından önemlidir. Bu nedenle; gelir ve giderlerin ayrıntılarının da belirtileceği, bölümlere ait raporları görmeye çalışalım:

(4) Clifford T. Fay Jr., Richard C. Rhoads, Robert L. Rosenblatt, **Ağırlama Hizmet Endüstrileri (Otel-Motel) Yönetim Muhasebesi**, Çev. Selim Bekçioğlu, Ankara, 1985, s. 38.

(5) Akdoğan, Tenker, a.g.e., s. 261-262.

i. Odalar Bölümü

Gelir getiren önemli bölümlerden biri olan odalar bölümünün gelirlerini, giderlerini ve bölüm kârının oluşumunu gösterir (6). Odalar bölümünün faaliyetinin değerlendirilmesinde, yönetime gerekli bilgileri sunan bir rapordur.

Raporu incelediğimizde; görülen brüt satış hasılatı, odalar bölümünden sağlanan brüt gelirleri kapsamaktadır. Bölüm faaliyet giderlerinin içerisinde ise, bölüme doğrudan doğruya yüklenebilen direkt giderler bulunmaktadır. Bunlar, personel ücret ve giderleriyle diğer giderlerdir.

ii. Yiyecek ve İçecek Bölümü

Söz konusu bölümün ana gelir unsuru, yiyecek ve içecek satışlarından oluşmaktadır. Ayrıca, dışarıya kiraya verilen salonlardan sağlanan gelirler, çeşitli ziyafet gelirleri, yiyecek ve içecek bölümünde doğan diğer çeşitli gelirler de bu bölümün gelirleri arasında yer almaktadır.

Yiyecek ve içecek bölümünün satışlarının maliyetinin hesabında, yalnızca yiyecek malzemeleriyle içecek malzemelerinin tükenen tutarları dikkate alınmaktadır. Bölümün satış maliyeti dışındaki gelirleri ise, diğer bölümlerde olduğu gibi, personel ücret ve giderleriyle diğer giderler olarak bölümlenmiştir.

iii. Telefon Bölümü

Otellerin telefon bölümünün brüt satış hasılatı içerisinde; şehir içi, şehirlerarası ve uluslararası telefon, telex ve fax haberleşme hasılatları bulunmaktadır.

Telefon, telex ve fax'ın satış maliyeti ise, ilgili haberleşme şirketi tarafından fatura edilen haberleşme giderlerinden oluşmaktadır. Bölümün diğer faaliyet giderleri ise personel ücret ve giderleriyle diğer giderler olarak bölümlenmiştir. Diğer giderler arasında, telefon bölümünün her türlü kırtasiye malzemesi giderlerini ve bakım-onarım giderlerini sayabiliriz.

iv. Garaj ve Park Yeri

Garaj ve park yeri brüt satış hasılatı; garaj ve park hizmetleri, yağlama-yıkama, araç bakım ve onarımı gibi servis hizmetlerinden sağlanan gelirlerle malzeme satışı (benzin, mazot, motor yağı) gelirlerinden oluşmaktadır.

Garaj ve park yeri giderleri; müşteri araçlarının yıkanması, yağlanması, parlatma ve tamiri sonunda ortaya çıkmaktadır. Personel ücret ve gideriyle birlikte, benzin, gazyağı, yağ giderleri,

(6) Hasan Kaval, **Maliyetleme Yöntemleri ve Turizm İşletmelerinde Değerlendirilmesi**, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara, 1989, s. 124.

garajın park yerinin işletilmesinde kullanılan malzeme giderleri, üniforma giderleri, kırtasiye giderleri ve bakım-onarım giderleri bölümün faaliyet giderlerini oluşturmaktadır.

v. Müşteri Çamaşırhanesi

Müşteri çamaşırhanesinde; çamaşır temizleme ve kuru temizleme gelirleri, bölümün brüt satış hasılatını oluşturmaktadır.

Müşteri çamaşırhanesindeki giderler; diğer bölüm raporlarında olduğu gibi personel ücret ve giderleri ile diğer giderler olarak bölümlenmektedir. Diğer giderler kapsamında çamaşırhane malzemesi giderleri, işletme malzemesi giderleri, üniforma giderleri ve diğer çeşitli giderler yer almaktadır.

Belirtmiş olduğumuz bölümlerin dışındaki oyun salonu, yüzme havuzu ve diğer gelir getiren bölümlerin de, gelir ve gider tabloları hazırlanmakta, söz konusu tabloların sonuçlarından, yönetim kararlarında yararlanılmaktadır.

vi. Diğer Raporlar

Yönetime bilgi vermek amacıyla düzenlenen raporlar arasında, yukarıda açıklanan bölüm raporları dışında, çok çeşitli başka raporlar da bulunmaktadır. Örneğin; pazarlama, genel yönetim, bilgisayar gibi hizmet gider yerleri, otel için gelir getiren bir bölüm olmamakla beraber, bu fonksiyonların maliyetinin de otele kaç mal olduğunun bilinmesi, söz konusu gider yerleri için ayrı raporlar düzenlenmesini yararlı kılmaktadır.

Ayrıca yönetime günlük, haftalık ve aylık raporların verilmesi büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan, aylık bütçelerin düzenlenmesi ve geleceğin plânlanması, otel yönetiminin başarısını artırmada önemli bir etkidir.

SONUÇ

Otel işletmelerinde, etkin bir iç raporlama sisteminin kurulmasıyla, yönetimin ihtiyaç duyduğu bilgi karşılanmaktadır. Söz konusu bilgilerin yönetime sunulmasıyla; tahmin değeri taşıyan bilgiler, alınacak kararlarda etkili olabilmekte, bilgilerin karşılaştırılabilirliği sağlanabilmekte ve gerekli önlemlerin zamanında alınmasıyla otel işletmelerinin verimlilik ve kârlılık amaçlarına güvenilir iç raporlar yardımıyla ulaşması sağlanmaktadır. Güvenilir iç raporların, finansal tabloların hazırlanmasına da olanak verecek, etkin bir yapıya sahip olması gerekmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akdoğan Nalân, Tenker Nejat, **Finansal Tablolar ve Analizi**, 3. Baskı, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara, 1988.

Fay Jr., Clifford T., Rhoads, Richard C., Rosenblatt, Robert L., **Ağırlama Hizmet Endüstrileri (Otel-Motel) Yönetim Muhasebesi**, Çev. Selim Bekçioğlu, Ankara, 1985.

Kaval, Hasan, **Maliyetleme Yöntemleri ve Turizm İşletmelerinde Değerlendirilmesi**, G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara, 1989.

Lalik, Ömer, **Envanter**, Bilim Yayınları, Ankara, 1986.

Yücel, Göksel, **İşletmelerde İç Raporlama Sistemi**, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi-Muhasebe Enstitüsü Yayın No: 176/48, İstanbul, 1986.

